

ad valvas **02**

De doorbraak van **Marijn Distel** borderline-onderzoeker

P5

M&C-VU/LIESBETH WESTERLAKEN

INGEZONDEN MEDEDELING

Centrum voor Studie en Loopbaan

Cursussen en workshops
Studentendecanen
Loopbaanadviseurs
Studentenpsychologen

Zie ook advertentie pag. 12.

DENKER 3
Masterstudente
Karin de Booi,
onze vrouw in
de nationale
denktank.

DOENER 7
Omid Majidpour,
honoursstudent
en ondernemer,
met eigen
platenlabel.

BÈTAPOLDER 8
Het Science Park
van de UvA (en een
beetje van de VU)
komt eindelijk tot
leven.

BESTUURDERS 9
Manager René Smit
en decaan Harmen
Verbruggen over
wie de baas moet
zijn.

>Raad

OR: ‘We moeten geen parlementje spelen’

Johan Sturm, projectmanager HRM, is de nieuwe voorzitter van de ondernemingsraad.

Het is u eindelijk gelukt! “Ja. Ik was vorig jaar al kandidaat vanuit de CNV-fractie, maar toen heeft de AbvaKabo, die tien van de 21 zetels bezet in de or, het voorzitterschap geclaimd. Er bestond wantrouwen tegen mij, omdat ik te dicht in de buurt van het college van bestuur zou opereren. Nadat Wouter Fermie zijn vertrek als voorzitter aankondigde, ben ik alsnog benaderd voor die functie.”

U was de afgelopen jaren toch ook een soort uitzendkracht voor het college om allerlei klusjes op te knappen? “Dat is waar, maar ik zie dat juist als kans. Ik heb door mijn werk een groot netwerk binnen de VU opgebouwd. Ook vind ik mijn huidige taken, regelneef voor de VU-kantoren op Uilenstede en het voorbereiden van het lustrum in 2010-2011, goed verenigbaar met het voorzitterschap van de or. Soms moet ik wel oppassen dat ik niet te goed begrijp wat het bestuur wil.”

Waarom wilt u deze functie zo graag? “Het is toch prachtig betaald te worden om kritisch naar de universiteit te kijken. Zo'n vrije rol past bij me. Als or-lid heb ik me altijd onafhankelijk opgesteld. Ik laat regelmatig dwarse geluiden horen. Ik vind het verder een uitdaging de rol van de or binnen de VU te versterken. Geen parlementje spelen en overall een stempeltje op willen zetten, maar krachtig de stem van het personeel vertolken.”

Zoals luidkeels klagen over de nieuwe fietsenrekken... “Inderdaad! Ik vind ze prachtig, maar het is wel onhandig dat je ver moet lopen en dat dan ook nog een doorgang naar de nieuwe rekken en de tram een jaar dicht is. Dan lok je uit dat mensen hun fiets toch voor de deur gaan stallen. En wat was er tegen fietsenrekken voor de universiteit? Je mag toch best zien dat hier veel studenten komen?” (DdH)

Reageren? Mail naar redactie@advalvas.vu.nl.

>Post

Reageren op artikelen in Ad Valvas of uw mening geven over actuele zaken? Uw bijdragen (max. 300 woorden) zijn welkom op: redactie@advalvas.vu.nl.

Oudste dispuut

In Ad Valvas 01 stond op pagina 3 een groot artikel over de voorzitter van de Idee-commissie, Roland Martens. Hij vertelde daarin dat een dispuutgenoot hem erop had gewezen dat het organiseren van de Idee-week een interessant avontuur was. Ook voegde hij daaraan toe dat zijn dispuut (Cato) het oudste dispuut van L.A.N.X. is. Deze toevoeging is niet alleen overbodig, deze is ook volstrekt onjuist. Een korte opsomming van oprich-

tingsdata van nog actieve dispuuten leert ons, en de heer Martens, de waarheid: **1.** o.v. DEMOSTHENES, opgericht op 11 november 1882. **2.** o.v. I.V.M.B.O., opgericht op 30 oktober 1891. **3.** o.v. F.O.R.V.M., opgericht op 1 februari 1894. **4.** o.v. P.H.O.I.N.I.X., opgericht op 24 maart 1941. **5.** o.v. CATO, opgericht op 19 mei 1941.

Wilgert Velinga, vijfdejaars bedrijfswetenschappen, lid IVMBO

Eurest (2)

Ik ben net zo verbaasd als Emiel Hoogendijk in Ad Valvas 01 over de prijsverhogingen van Eurest, en vele VU-collega's met mij. Voor een bescheiden, fantasieloze lunch ben je rond de vijf euro kwijt. Voor een fulltime medewerker die elke dag in de mensa zou willen lunchen, betekent dit dat hij per maand minstens

honderd euro kwijt is voor zijn lunch. Ik snap niet dat de VU accepteert dat de medewerkers zulke hoge bedragen voor een lunch van matige kwaliteit neer moeten leggen. Maar wat ik helemaal niet begrijp, is dat de VU studenten hier ook de dupe van laat worden, zij hebben immers een kleiner budget! Hoogendijk roept op tot een boycot: ik zie om mij heen gelukkig al dat mensen weer lekker hun eigen bammietjes meenemen van thuis, om zo de deceptie die zich elke keer (na lang in de rij te hebben gestaan) bij de kassa voordoet, te voorkomen. Maar helaas voelt Eurest deze boycotjes van individuele medewerkers waarschijnlijk niet eens omdat zij de prijzen dusdanig verhoogd hebben, dat ze er het komende najaar alsnog lekker warmpjes bij zullen zitten.

Marije Tolsma, hoofd afdeling Communicatie, faculteit Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde

eenieder die nog enige twijfel heeft over zijn studiekeuze, leidt de overloed tot volledige verlamming. Educatie van een jonge generatie geeft vorm aan de leiders van morgen: onderzoekers, politici, ingenieurs en advocaten. Als student worden we een aantal jaren bestookt met grote denkers en praktische oefeningen om uiteindelijk zelf een bijdrage te kunnen leveren aan een bepaald vakgebied, in het onderzoek of in de praktijk. Tijdens dit leerproces is het niet zozeer noodzakelijk dat de onderwerpen volledig toepasbaar zijn op de toekomstige carrière, essentieel is het verwerven van bepaalde vaardigheden en een gedegen basiskennis.

Zapcultuur

Motivatie is het allerbelangrijkst. We kennen wellicht allemaal nog wel die ene leraar van de middelbare school die de hele klas, zelfs al spatte die bijna uit elkaar van de puberhormonen en puisten, tot ademoelzeste kon brengen. Onderwijs moet gegeven worden door inspirerende en gepassioneerde mensen, slechts zij kunnen studenten motiveren om zich ook in een onderwerp te verdiepen. De versnippering

van studies leidt tot versnippering van kwaliteit, tot een zapcultuur onder de studenten, bij gebrek aan iets wat hen bij de keel grijpt. Daarbij leidt een enorm aanbod ook nog eens tot een onbevredigd gevoel; we kiezen één richting en moeten er tegelijkertijd honderden laten varen. De University Colleges die als paddenstoelen uit de grond schieten, bewijzen dat studenten snakken naar een brede opleiding van kwaliteit, geen uitgedifferentieerd zijtakje.

Mijn advies aan minister Plasterk: Probeer de student te verrassen met eenvoud. Beperk de keuzes, verhoog de kwaliteit. Inspireer de studenten en laat ze zelf specialiseren. Dat is onderwijs op maat.

Op zaterdag 19 september presenteert happyChaos het symposium 'Overvloed' in de Stadsschouwburg Amsterdam. Met Frans Timmermans, Mark Rutte, Jan Jaap van der Wal e.a. Aanvang 18.45 uur. Zie: www.overvloed.eu. Happy Chaos werd in 2000 opgericht door Amsterdamse studenten en jonge redacteurs van weekblad *Vrij Nederland*.

studenten een ongelooflijk begin van hun studententijd te laten beleven.

Roland Martens, voorzitter Idee-commissie 2009

Vakbond voor de Wetenschap

VAWO

Helpt u aan uw rechten

(en bij een tijdelijk contract zelfs aan een goede hypotheek)

www.vawo.nl

Chromosoom 9 waarschijnlijke boosdoener borderline

Erfelijk drama

De persoonlijkheidsstoornis borderline is voor bijna de helft erfelijk. Dat bewees promovendus Marijn Distel. Ze kreeg een belangrijke prijs voor haar onderzoek.

TEKST: FLOOR BAL
FOTO: M&C-VU/LIESBETH WESTERLAKEN

Iemand met een borderline persoonlijkheidsstoornis (BPS) herken je aan het drama dat diegene omringt: echtscheidingen, ontslagen en verslavingen, de borderliner overkomt het allemaal. Hij of zij is een magneet voor drama. Eén tot twee procent van de Nederlanders kampt met deze afwijking. Het achterhalen van de oorzaak van BPS was tot nog toe altijd een kip-eiverhaal. Uit onderzoek blijkt dat borderliners vaker dan gemiddeld seksueel misbruikt zijn of een ernstige gebeurtenis hebben meegemaakt. Maar het lastige is dat borderline eigenschappen als emotionele instabiliteit en impulsief gedrag, er juist ook toe leiden dat mensen vaker een dramatische ervaring als een scheiding meemaken. Wat komt dan eerst, de stoornis of het trauma?

Chromosoom 9

Om dat te achterhalen, bestudeerde Distel geen individuele patiënten, maar deed ze grootschalig onderzoek met behulp van het Nederlands Tweelingen Register. Meer dan tienduizend tweelingen en hun familieleden vulden een vragenlijst in over borderline persoonlijkheidskenmerken. De eenenigen bleken vaker dan de twee-eiige stellen borderline persoonlijkheidskenmerken te delen. Omdat eeneiige tweelingen exact dezelfde genen hebben, terwijl twee-eiige tweelingen maar de helft van hun genen delen, was dit verschil een eerste aanwijzing dat genetische invloeden een rol spelen. Vervolgens gebruikte Distel meer geavanceerde analyses om te bepalen in hoeverre de variatie aan erfelijkheid kan worden toegeschreven. Dat bleek voor 42 procent het geval. Het team waarmee Distel samenwerkt, heeft bovendien het vermoeden dat genen op chromosoom 9 de boosdoener zijn.

Niet onontkoombaar

De ontdekking van de genetische invloed wil niet zeggen dat omgevingsfactoren er niet meer toe doen. Die verklaren namelijk de overige 58 procent van de individuele verschillen in borderline kenmerken. Sommige traumatische ervaringen hebben zo'n heftig effect dat personen die helemaal geen aanleg hebben toch BPS

Kenmerken van borderline

Het leven met borderline is een emotionele achtbaan. Wie 's ochtends stralend wakker wordt, kan 's middags doodongelukkig zijn. En de volgende dag weer woedend uit bed stappen. Jantje lacht, Jantje huilt. Marijn Distel: “Het ene moment zijn ze beste vrienden met iemand, het volgende moment is er ruzie om niets. Een nieuwe liefde is altijd de langverwachte droomprins, maar als die man niet elke dag met rozen op de stoep staat, is het ook zo weer uit.” Impulsief gedrag resulteert in het leegkopen van de PC Hooftstraat of 180 kilometer per uur rijden. Borderliners hebben moeite met het behouden van relaties en banen. Het grote verschil met manische depressiviteit is dat de stemmingswisselingen elkaar zo snel opvolgen. Bij manisch depressieve duren de periodes van depressie en de tijden vol energie allebei langer. Ook een opvallend kenmerk is dat BPS-ers geen vast beeld hebben van wie ze zijn. Distel: “Het type vrienden, de seksuele geaardheid of de politieke voorkeur kan zomaar veranderen. Van Wilders-aanhanger naar GroenLinks-fan, dat kan heel snel gebeuren.” Borderline patiënten hebben daarnaast een grotere kans om verslaafd te raken, aan zelfmutilatie te doen of zelfmoord te plegen.

Marijn Distel heeft al een internationale prijs gewonnen voor ze is gepromoveerd

kunnen ontwikkelen. Bij mensen die wel het verkeerde genepakket erfdn, werkt dit soort gebeurtenissen vaak als katalysator.

Prijs voor het bewijs

Nog voordat Marijn Distel op 16 september aan de faculteit Psychologie en Pedagogiek promoveert, heeft ze al een belangrijke internationale prijs voor haar onderzoek in ontvangst mogen nemen: de Young Researchers Runner-up Award van de International Society for the Study of Personality Disorders. Ze kreeg deze onderscheiding omdat ze de eerste is die met een grootschalig internationaal onderzoek bewijst dat individuele verschillen in borderline persoonlijkheidskenmerken deels genetisch bepaald zijn. Vanaf begin oktober gaat Distel naast haar onderzoekswerk op de afdeling biologische psychologie ook parttime aan de slag bij GGZ-InGeest om zich in het klinische werk te verdiepen.

Distel: “Het is een nieuw gebied van onderzoek waarin we niet alleen naar het genetische effect of levenservaringen kijken, maar ook naar hoe die factoren op elkaar reageren. Stel: ik heb bepaalde genen waardoor ik meer kans op borderline heb. Dat beïnvloedt mijn karakter waardoor ik meer kans op een scheiding heb. Na die scheiding loopt mijn leven door die aanleg weer meer in de soep dan bij andere mensen die scheiden. Daardoor ga ik drinken, waardoor

ik impulsiever word. Voor je het weet, heb ik een psychiater nodig. Je kunt het niet los van elkaar zien.” Er is een verschil tussen het hebben van borderline eigenschappen en het hebben van BPS. Wie alleen de eigenschappen heeft, kan wel instabiel zijn maar daar verder niet onder lijden. Er is pas sprake van een borderline persoonlijkheidsstoornis als het ernstige invloed op het leven van de patiënt heeft. Dat iemand de genen heeft, betekent niet dat diegene de stoornis ook ontwikkelt. “Persoonlijkheidsstoornissen worden niet door één gen veroorzaakt dat er per definitie toe leidt dat je de stoornis zal ontwikkelen. Dat geldt alleen voor bijvoorbeeld sommige vormen van borstkanker. Borderline is niet onontkoombaar. Je hebt altijd de keuze om iets met je eigenschappen te doen.” Een fijne jeugd en een stevig sociaal vangnet kunnen een erfelijk belast persoon op de rails houden.

Geen medicatie

Wie eenmaal borderline heeft, zit daar ook niet de rest van zijn leven aan vast. Er bestaat weliswaar nog geen goede medicatie, maar mensen zijn erg gebaat bij gedragstherapie waar ze met hun emoties leren omgaan. De combinatie met gesprekstherapie van minimaal een jaar levert goede resultaten op. Distel: “Iedereen kan iets van het leven maken, alleen is het voor de één moeilijker om over de hordes te komen dan voor een ander.”

Reageren? Mail naar redactie@advalvas.vu.nl.

>Kort

Broeikasbrand

De recente bosbrand in Schoorl heeft even veel koolstofdioxide uitgestoten als 5400 auto's in een heel jaar. Dat hebben milieuwetenschappers van de VU berekend. Er is echter een verschil tussen beide vormen van CO₂-uitstoot: de CO₂ die bij de bosbrand vrijkwam is gedurende dertig jaar uit de lucht opgenomen, zodat er over die periode netto geen CO₂ vrijkwam. Bij fossiele brandstoffen is de CO₂ al miljoenen jaren opgenomen geweest, voor ze vrijkomt. Daarom is het netto-effect bij de uitstoot van auto's groter dan bij een bosbrand, vinden de onderzoekers. (WV)

Vervuilde paling

Populaire nieuwe kweekvissoorten als pangasius, tilapia en tropische gamalen bevatten opvallend weinig chemische vervuiling. Zeker als je dat vergelijkt met wilde vis als schol, tong, kabeljauw, koolvis, mosselen, garnalen en paling. De hoeveelheden chemische stoffen in gekweekte zalm en wild gevangen haring liggen er tussenin. Dat ontdekte Stefan van Leeuwen van het Instituut voor Milieuvraagstukken (IVM), die de vis op residuen van vervuulende stoffen zoals zware metalen en dioxines onderzocht. In alle vis, zowel de gekweekte als de wilde, werd vervuiling aangetroffen, maar alleen bij paling uit de grote rivieren kwam die boven de geldende productnormen. De waarden voor dioxines en pcb's lagen meerdere malen boven de toegestane norm. De vervuiling komt voor in het milieu; vissen nemen die op via hun voedsel. (DdH)

Fruit op school effectief

Gratis groente en fruit op scholen werkt. Dat blijkt uit onderzoek van VU-medicus Nannah Tak, die op 8 september is gepromoveerd. Het gaat om een proef van twee jaar. In totaal kregen 75.000 leerlingen en 7000 leerkrachten in zeven steden gedurende twee jaar twee keer per week een stuk groente of fruit. Ter ondersteuning werd ook lesmateriaal aangeboden. Tak concludeert dat kinderen dankzij die proef meer groente en fruit op school eten. Na één jaar waren er al duidelijk positieve resultaten te zien: de kinderen aten meer groente en fruit dan leeftijdgenoten op andere scholen en aten minder vaak een ongezonde snack als tussendoortje. Ook zijn de kosten afgezet tegen de gezondheidswinsten. Conclusie: het project is kosteneffectief. (PB)

Passieve toeschouwers

Niet helpen als er een ongeluk gebeurt, kan iedereen overkomen zegt hoogleraar sociale psychologie Paul van Lange in *De Stentor*. Hij reageert hiermee op de ophof over de toeschouwers die vorige week niet ingrepen toen een bejaarde man met zijn auto in een sloot belandde. De man overleefde het ongeluk niet. “Hier is duidelijk sprake van het passieve toeschouwereffect, niemand voelt zich verantwoordelijk.” Toeschouwers helpen minder vaak en minder snel als er meer getuigen zijn. “Mensen grijpen de aanwezigheid van anderen, meestal onbewust, aan om zich te onttrekken aan hun persoonlijke verantwoordelijkheid.” Ook kan het zijn dat mensen de ernst van de situatie niet goed inschatten. “Onbewust denkt zo'n toeschouwer dat het met de ernst wel meevalt. De anderen doen toch ook niets?” (FB)